

T. C.
İSTANBUL

Şehremaneti Hecmuası

Şehremaneti tarafından ayda bir çıkarılır

Yıl : 6

Temmuz, Ağustos 1930

Sayı : 71-72

Beynelminel Şehirler Birliğinin dördüncü

Belediye kongresi

— 6 —

İngiltere belediyelerinin mali teşkilâtı hakkındaki şu kısa meşruhatımız bu memlekette tenevvüü rûsum olmadığını gösterir ve bundan maada şu keyfiyeti de gösterir ki ne eshabı emlâk ve ne de menkul emlâk sahipleri olmayan sunufu halk doğrudan doğruya belediye mükellefiyetine iştirak etmezler. Bir de İngiltere'de rûsumu belediye miktarında hiç bir tedrici tarakki yoktur .

Avusturya

Avusturya muhtar hükûmetlerden mürekkep ve müttehit bir

bunlardan dördüncü sınıf itibar edilenler cetvelde gösterilmemiştir. Birinci, ikinci, üçüncü sınıf itibar edilen barlarla çalgı bulunan mahallerin sınıfları dükkânın bulunduğu mahalle ve sokak müstecirlerin isimleri dükkânın nevi ve ismi, numarası ve bulundukları mahallerdeki polis merkezleri kaydedilmiştir .

millettir. Bu müttehit milleti yâşatan uzuvler hükûmetlerle belediyelerdir. Viyana şehri hem hükûmet hem de belediye mahiyetini haizdir.

Belediyelerin mali membarlarının en büyük kısmı bu müttahit hey'et tarafından verilir. 1930 senesine kadar müttehit hükûmet kendisini teşkil eden hükûmetlerle belediyelerin vergileri üzerinde mutlak bir itiraza sahip olacaktı. Hükûmetler belediyenin vergileri üzerinde hakkı vilâyeti haizdir. Mamafilh kanun belediyelere bazı vergiler istifa etmek salahiyetini de verir.

Avusturya'nın vergi teşkilâtı hulâsaten şudur:

A — Müttehit hükûmet vergileri - bu vergiler ithalat ve ihracat

vergileri ile inhisarları, istihlâk rûsumunu, servet ve esham ve tahvilât iradı ile kazanç hisseleri ve banka ve saire işleri üzerinden alınan vergileri ihtiva eder. Hükûmetlerle belediyelerin bu vergiye tabi mevat üzerinden rûsum almağa selahiyetleri yoktur.

B — Belediye vergileri mütehit hükûmet ile bunu teşkil eden diğer hükûmet ve belediyeler arasında taksim olunur.

İrat üzerinden alınan muhtelif vergiler arasında doğrudan doğruya verilen vergi, müttahit hükûmet memurin ve sairesi hakkında cari olmak üzere membaında tevkiif edilen vergi, beyannamelere müsteniden irad üzerinden vergi, istimvalât üzerinden vergi, şirketler üzerine vergi, bira, şarap ve müskirat istihlâki vergisi, menkul ve gayri menkul kıymetler üzerinden rûsum, alım satım vergisi, kereste ihracı vergisi, miras rûsumudur. Belediye resimlerinin yüzde hesabı sureti inkısamı aşağıda gösterilmiştir.

C — Hükûmet ve belediyelere muhassas vergiler - bu nevi varidat mühimdir. Viyana şehri

Hükûmet ve Belediyeler	Müttehit Heyet	Hükûmet ve belediyeler arasında mukasems
Umumi irad üzerine vergi	50	Müsavî hisseler (25, 25)
Istimvalât » »	50	Keza
Gayri menkul kıymetler ve menkul servet üzerine vergi	80	Müsavî hisseler (40, 40)
Alım satım vergileri	40	Müsavî hisseler (20, 20)
Köptüren şaraplar üzerine vergi	80	Münhasıran belediyelere
Kereste ilracından vergi	37 ⁰ / ₁₀₀	Münhasıran hükûmetlere aittir.
Miras vergilerinin muvazam resimleri	100	Münhasıran hükûmetlere aittir.

için varidat menabii mecmuundaki nisbeti yüzde 24, 25 ve cibayet edilen vergiler yekûnununki yüzde 60 dır.

1933 senesine kadar hükûmet vergilerin cibayet tarzını tasvip hususunda gayri mahdud bir hakka maliktir.

Köy mahiyetini haiz bazı belediyeler bir kısım vergileri evvelce tasdika iktiran mecburiyeti olmaksızın tarhedebilirler. Bu rûsum sureti umumiyede istihlâk, eğlence mahalleri ve köpekler üzerinden alınan vergilerle mümüessesatı belediyeden istifade resimleridir.

Avusturyaya mahsus vergiler arasında Viyanaya ait bazı hususiyetler vardır ki bunlar da bar ve gece kahvelerindeki masraflar üzerinden alınan mühim vergiler, (yekûnun yüzde 7,5 i) bira istihlâki vergisi (yekûnun yüzde 6 s), yüzde beşten başlayarak (tiyatrolar, opera, konserler) yüzde 31 1/3 e kadar çıkan vergidir. Bu nevi vergiler mecmuundan randman yüzde 8,5 dır. Viyana şehrinin en mühim varidatı: Kısmen mülke ve kısmen bedeli icara ait olmak üzere meskenlerden alınan bu nevi rûsumun yüzde

64, 24 ü teşkil eden vergi; ve müstahdemini olan bütün teşebbüsâtı smaiye ve ticariyenin tabi bulunduğu (basiret vergisi)dir. Bu verginin mikdarı smai ve ticari müesseselerin verdikleri ücretlerinin yüzde dördü ve banka vesaire müstahdemlerinin ücretlerinin de yüzde 8,5 u nisbetindedir.

Bu verginin hasılatı bu nevi vergiler varidat mecmuunun yüzde (39,79) a balığ olur.

Yukardaki cetvel ile Avusturya raporundaki meşruhat Avusturyada belediyelerin varidat hususundaki imtiyazların kifayetsizliğini açıkça gösterir.

Mahalli idareler bütçelerini tevzin ettirmek için icabeden munzam vergileri cibayet edemezler. Binaenaleyh bütçelerde faal bir hayatı belediyenin inkişafı için ehemmiyeti esasiyeyi haiz addettiğimiz alastikiyet yoktur.

Avusturyanın bir kaç mühim beldesinin bütçeleri hakkında bazı rakkamlar aşağıda münderiçtir.

Viyana belediyesine gelince meskenler ile basiret vergilerinin ehemmiyetini zikretmiştik.

Viyana şehrinin 1926 senesi varidatının takriben yüzde 94 ü

vergi ve resimlerden, ve takriben yüzde 6 sı da aidattan husule gelmişti. Aidat meyânında mecmu varidatın yüzde birini teşkil eden tarik bedeli, ve yüzde ikisine balığ olan pazar yerleri ve yüzde bir rubuna balığ mezbaha resimleri vardır.

İmtiyazat ve hidmatı snaiye hasılatı umumî varidatın yalnız yüzde 1/3 ne balığ olmaktadır. Çünkü belediye gaz ve elektriği kâr hesap etmeksizin verir.

1927 senesinde (Linc) şehri (102 bin nüfus) varidatı belediyesinin % 93 ü vergiden % 3,5 aidattan % 3 ü hidematı snaiye ve imtiyazlardan cibayet edilmiştir.

Mezbahalar aidatın % 3 ü ve % 1/2 sini temin eder. Hidematı snaiyedn alınan % 3 hemen kâmilan belediyenin elektrik tramvayı ile temin olunmuştur.

(Sen Polten) şehrinin (31600 nüfus) 1927 senesi zarfındaki varidatı belediyesinin % 91 i vergi ve % 8 zi aidat ile temin olunmuştur. Bu aidatın yarısını mezbaha rûsumu bir rubunu mecarî resmî (kanalizasyon) ve mütebakisini de pazar yerleri

ve cenaze alayları rûsumu teşkil eder.

Bu üç şehre ait hulâsa şudur:

	Varidat umumî - venin yüzdesi	Nevi		Aidat	Hidematı snaiye	Emlak
		Federal vergileri	Belediye ve hükümet vergileri			
	%	%	%	%	%	%
Viyana	94	35	65	5,5	0,2	0,2
Linc	93	35	65	3,5	3	—
Senpolteni	91	34	66	8	—	0,4

BELÇİKA

Belediye varidatının en büyük kısmını hükümetin tahsisatı ve yahut hükümet vergilerine yapılan zammıyat teşkil eder. Bu iki kısım belediye varidatı :

Tahsisat için % 27
Hükümet vergilerinde hisse için % 38
% 65 dir.

Belediyelerin hükümet vergilerindeki hissesi, vergilerden mütelhassıl varidatın yekûnuna nisbetle bir çok mühim belde ve belediyelerde % 70 i bulur. Küçük belediyelerde ise % 90 ı geçer.

Belediyeler binalı veya binasız emlak üzerinden tarhettiği vergi hasılının % 40 ı hükümetin

bazı esham kopunlarından (aslen Belçika tahvilâtı) ve ticaret ve senayi iratlarından istifa ettiği (emvali menkule resmi) nin % 20 sini cibayet ederler. Bundan maada belediyelerin bu vergiler üzerinde (munzam kesirler) tarhına salahiyyetleri vardır. Umumiyetle haddi azamisi % 60 olup istisnaen % 80 ne varabilir.

Belediyeler hükümetin (şahıs vergisi) üzerinden de munzam kesirler istifa edebilirler, fakat bu şahıs vergisi artık yalnız hizmetçilerden ve beygirlerden almaktadır. Menkulat vergisinden de 60 santim tarhedebilirler.

Otomobiller vergisinden bir hisse ile umumî eğlencelerden hükümetçe alınan verginin on ikide birini de alırlar. Arabalar, köpekler, kumar ve bahislar vergisine (Santim) ler ilâve edebildikleri gibi umumî eğlenceler vergisinden kendilerine tahsis olunan hisse üzerine azamî 25 santim dahi ilâve edebilirler.

Asıl belediye rûsumu belediye varidatı mecmuunun ancak % 18 zini getirir. Başka belediye vergisi tarik bedelidir. Bu resim mebaninin cephesine göre istifa olunur. Ve bu paranın Tanzifat,

sulama, itfalyé zabıta ve saireye hasrı mecburidir. Bundan maada bilvasıta bir hayli rûsumu belediye vardır: ikâmet resmi (mütezayit mahiyette) müessesatı smaiye ve saire müstahdemini vergisi, müvellidi buhar makine-lerin teshin sahasından vergi, motörler, tütün ve müskirat satan dükkânlar, balo ve dans talimhaneleri köpek yarışı ve kuş öüşü müsabakaları, hükümetin müessesatı ticariye ve smaiyeden aldığı vergi ile mütenasiben maaş ve ücretler üzerinden vergiler. Bunlardan maada belediyelerin bir de mecari ve kaktırım (kanalizasyon) resmi mevcut olup tarik bedeli mahiyetile müşabihdir.

Belçika belediyeleri inşaat ruhsatıyeleri itası, müzahrefatın kaldırılması mukabilinde bir takım aidat aldıkları gibi pazar resmi, kantariye, taksi durakları ve saire resimleri de istifa ederler. Belçikada belediyelere muhassas iki sermaye vardır:

A — 1922 senesindenberi vücade getirilen bir sermaye ki evvelâ her sene biraz tezyit edilen hükümetin mühim bir teber-ründen, saniyen ücret, maaşat

ve tekaüdiyelerden - membanda-
yapılan tevkiyatın küsurundan
mürekkeptir. Sureti taksimi ve
bir dereceye kadar sureti sarfi
kanunen muayyendir.

B — Hükûmetin otomobiller-
den aldığı resmin 3-20 sinden
hasıl olan mebalig: Bunlar bele-
diyelerle eyaletler arasında yol-
ların inşası ile hüsnü idamesine
tahsis olunmak üzere taksim
edilir.

Belediyelere İptidai ve ilhazı
maarif (müstahdemin maaşları)
diğer kısım Maarif masarifi, Ma-
arifte kullanılan malzeme ma-
sarifi, ahvali mahsusada mektep-
ler inşası, bazı ahval ve şeraiti
hususiyede şehirlerin tevsiinden
mütevellit masarif için dahi hü-
kûmetle vilâyet tarafından tah-
sisat verilir.

Görülüyor ki Belçika belediye-
lerinin varidat sisteminde her
güna mahiyeti mütezayide ve
daha fenası hergüna alastiki un-
sur mefkuttur. İrat üzerine bele-
diye vergisine mesağ yoktur. Şa-
his vergileri tarhi münhasıran
hükûmete aittir. Hükûmet bele-
diyelerin yalnız (Reel) denilen
rüsümü istifa etmelerine müsa-
ade eder.

Pek cür'etkârane bir mütalea
dermeyanından ihtiraz etmeksizin
denebilir ki Belçika belediyeleri-
nin teşkilâtı maliyesinde gayet
muvakkat, bir hal vardır ve bu
da ancak bu memleketin umumî
harpte geçirdiği fevkalâde ahval
ile izah olunabilir. [*]

İSPANYA

İspanya belediyelerinin mali
sisteminde pek büyük bir tenev-
vü vardır ve gene bu memlekette
belidiyeler tarafından aktedilen
uzun vadeli istikrazlara mütedair
olarak gayet hususî bir takım
ahkâm vardır. Fevkalâde mas-
raflar için icabeden uzun vadeli
istikrazlar hakkında bir karar
ittihazi belediye meclisi âzasın-
dan en az dörtte üçünün huzuru
ile âranın sülûsan ekseriyetile
mütevekkiftir. Bu vücup, beledi-
ye meclisinde küçük bir akalli-
yetin bu hususta her türlü mu-
karrerat ittihazına mani olmasını
mümkün kılabilir.

[*] Bilhassa Belçika belde ve beledi-
yeleri ittihadı tarafından masruf mesai
ve ikdamat sayesinde 1930 senesinde
muhtariyeti belediyeye rücu vadisinde
tadilatı kanuniye icra olunacaktır.

Fazla olarak, istikrazın faiz ve resûlmal tediyaı adı bütçenin masarifatını yüzde 3 ten fazla tezyit edebilecekse belediye meclisinin kararı tasdika tabidir.

Emlâk veya hukuku mülkiye alım, satımı hakkında bir karar ittihazi hususunda da belediye meclisi âzası mecmuulun en az dörte üçünün huzuru ile reylerde sülûsan ekseriyet husulü lâzımdır. Burada da meclisin küçük bir akalliyeti, normal olarak bu heyet âzasının ekseriyetine ait bulunan hak ve salâhiyetlerden istifade edilmesine mani olabilir.

Diğer bir maddei kanuniye belediyelerin ancak (derecei ulâda lüzum olduğu takdirde) bir hizmeti belediyeyi doğrudan doğruya idare ve istismar ede-

bileceğini tâsrîh etmektedir. Bu kayıt belediye meclisinin faaliyeti snaiyesini pek ciddi bir surette kasrû tahdit eder gibi görünmektedir.

İspanyanın üç şehrine ait varidat bütçelerini hulâsaten bervechizir teşrih ediyoruz: Madrid (1928) 751,000 nüfus; Barslon (1927) 710,000 nüfus, Rakûza (1927) 141,350 nüfus.

Bu meşruhat bize gösteriyor ki bu üç şehrin varidat bütçeleri başlıca üç memba sayesinde takviye edilmektedir:

Rûsum ve tekâlifi belediye, devlet vergilerinde belediye hisseleri, hükûmet tahsisatı, ve her türlü aidat ve ücurat. Bu üç varidat membanın derecei ehemmiyeti bervechiatı gösterilmiştir.

— devamı var —

